

Pihakahvilassa tarjoillaan puutarha-kahvia ja leivonnaisia entisaikojen tyyliin.

Perinneperennat, kuten 1800-luvun muotikasvi särkynytsydän, koristavat vanhoja pihapiirejä.

Aikukesällä syreenit levittävät tuoksuvaan kukkarunsa puutarha-aitojen ylitse kadulle.

Kristiinan puutalokorttelit ovat kissojen kaupunki.

Kristiinankaupungin yhtenäinen ja kaunis siluetti piirtyy taivasta vasten kaupunkiin ajattaessa. Korkeimmalle kohoaa terävä Ulrika Eleonoran kirkon paanukattoinen torni, joka on katselut historiallista puutalokeskustaa jo vuodesta 1700.

Suomen kenraalikuvernöörin **Pietari Brahen** vuonna 1649 perustama kaupunki eli kukoistuskauttaan 1700- ja 1800-luvuilla, jolloin rantojen makasiineista ja aitoista lastattiin maailman merille lähteviin purjelaivoihin pohjalaista tervaa ja puutavaraa. Saa-puvista laivoista purettiin suolaa ja tupakkaa sekä muuta eksoottista siirtomaatavaraa.

Eksoottisia kasveja kulkeutui samoihin aikoihin saariston rannoille purjelaivojen painolastimaan mukana. Suuri osa niistä jäi lyhytikäiseksi, sillä moni etelän tulokkaista ei ehtinyt tuottaa siemeniä Pohjolan lyhyen kesän aikana tai selvinnyt sen hyisestä talvesta, mutta esimerkiksi morsinko (*Isatis tinctoria*) ja väinönputki (*Angelica archangelica*) kasvavat täällä yhä muistona menneistä ajoista.

Meri toi vaurautta

Merenkulku oli pitkään kaupungin merkittävään elinkeino. Vilkkaan satama- ja markkinakaupungin asutus keskittyi neljän pitkän kadun varrelle. Jokaista niitä pitkin pääsee keskellä kaupunkia olevalla torille. Ruutukaavan mukaan ”Kristiinassa” on muutenkin helppo suunnistaa.

Kapeat kujat ja poikkikadut mutkittelevat ylös kallioista rinnettä. Kallioiden päällä pyöriivät tuulimyllyt verkkaiseen tahtiinsa. Vauraat merikapteenit sekä kauppiaina ja laivanvarustajina rikastuneet porvarit rakennuttivat kaupungin parhaille paikoille merenrantatonteille ja keskustaan komeita taloja pitkin punaisine ulkorakennusriveineen. Köyhempi väki asutti kaupungin laitamien jyrkkiä rinteitä.

Moni viime vuosisatojen rakennuksista on

Vanhan ja hyvin hoitettun puutalokeskustan talot muistuttavat Kristiinan-kaupungin loiston ajoista 1700- ja 1800-luvuilla.

Kristiina avaa porttinsa

Suuren osan vuotta Kristiinan-kaupungin historiallisen puutalokeskustan puutarhat ovat piilossa korkeiden aitojen takana. Kesäkuussa kauneimpiin niistä voit tutustua yhden viikonlopun ajan.

TEKSTI: HEIDI HAAPALAHTI, KUVAT: TEIJA TUISKU

Suojaisissa ja suljetuissa pihapiireissä aika tuntuu pysähtyneen vuosikausia sitten. Tällä pihalla tuusuköynnöskuusama kurottelee lumipalloheiden yläpuolella.

vannojen ja yna ryndikkaiden talojen ympärille levittäytyvät puutarhat ovat harvoin läheskään yhtä iäkkäitä kuin rakennukset. Pikku kaupungin mukulakivikatuja pitkin kulkiessa perinteiset korkeat lankkuaidat tosin kätkevät ne lähes tyystin taakseen. Korkeimmat kasvit, kuten ajan kuluessa jyrkeviksi varttuneet lehtipuut sekä hienostunutta tuoksuaan näin alkukesällä levittelevät syreenit, kurottautuvat aitojen yli kadun puolelle.

Parhaiten aitojen takaiset salaiset puutarhat taitavat tuntea Kristiinankaupungin lukuisat erikoisen pörheäturkkiset kissat, jotka tepastelevat itsetietoisien näköisinä vanhan kaupungin rauhallisilla kaduilla ja pujahtavat tutkimusretkilleen juuri sinne, minne haluavat.

Meille muille parhaat näkymät kaupunkiin, puutarhoihin ja merelle avautuvat ylhäältä kallioilta. Ainoan säilyneen tuulimyllyn läheisyydessä Myllykalliolla asuu taiteilija, jonka avaraa kallioista puutarhaa koristavat itse tehdyt, ajatuksia herättävät patsaat ja sykhdyttävä horisontti.

Portit auki kaikille

Jos Kristiinankaupunkiin sattuu kesäkuun toisena viikonloppuna, pääsee moneen tavallisesti piiloon jäävään pihaan ja puutarhaan tutustumaan lähemmin, sillä silloin omistajat avaavat porttinsa vieraille. Monista paikallisistakin on hauska kiertää tutkailemassa, millaisia aarteita lähikortteleiden aitojen suojissa piilee.

Puutarhojen lisäksi kiinnostusta herättävät erilaiset esitykset, taimitorit sekä vanhan hyvän ajan herkkuja tarjoava pihakahvila. Kasvikirpputorille olisi kannattanut suunnistaa heti aluksi, sillä sen hyllyt ovat iltapäivästä jo melkein tyhjä.

Pihat olivat ennen usein hyötykäytössä. Eräällä keskustan mukulakivillä päällystetyllä pihalla oli lehmiä vielä nelisenkymmentä vuotta sitten. Toisen puutarhan omistaja kertoo muistavansa, kuinka tarkasti hänen mummonsa vaali tämän perintöpuutarhan parhaita marjoja lapsilta, jotta talven varalle jäisi riittävästi hillottavaa ja mehustettavaa.

Joitakin vanhoja pihapiirejä on kuitenkin säilynyt lähes sellaisenaan. 1700-luvulle ajoittuvalla kaupunkipihaalla kukkii parhaillaan muun muassa pienin kellomaisin

Unikot ja muut mummonkukat sekä perinteiset pensasruusut kuu-luvat monen kristiinalaispuutarhan vakilajistoon.

Kristiinankaupungin kapeilla kujilla voi aikamatkailla menneille vuosisadoille.

Kissanpiiskaajankuja on Suomen kolmanneksi kapein katu. Erikoisen nimen alkuperästä ei ole varmaa tietoa.

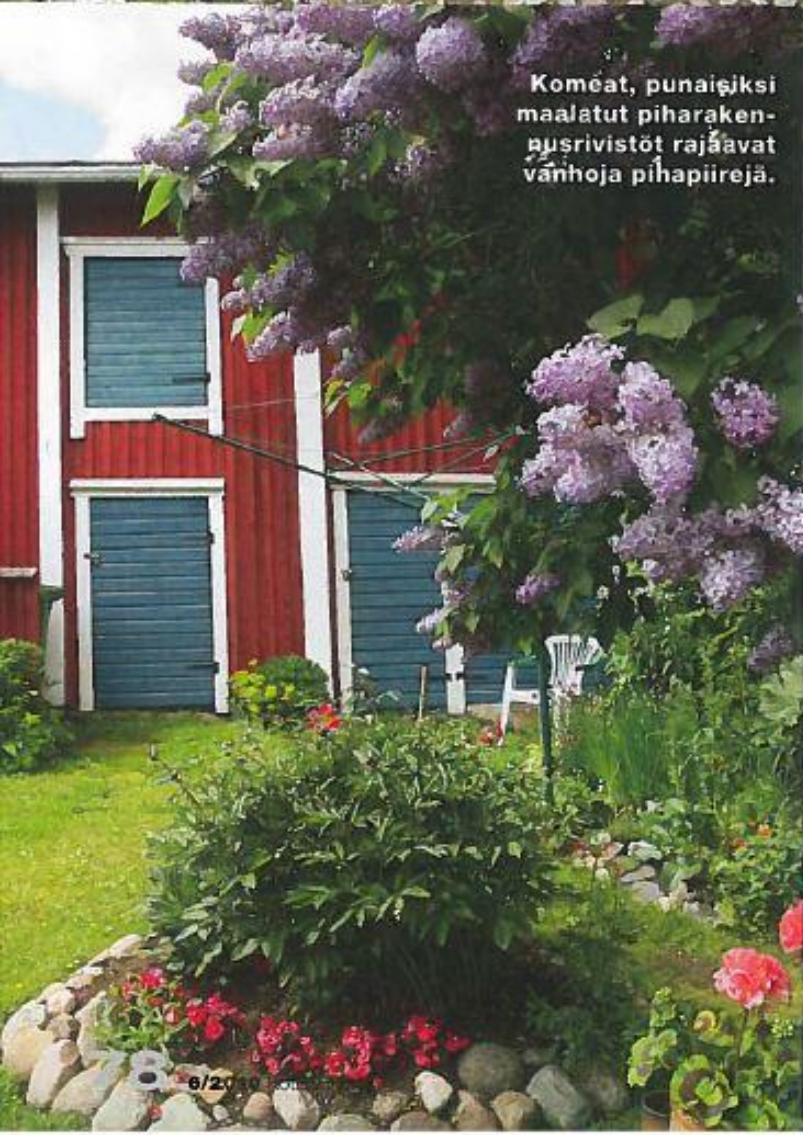

Puutarhat on koristeltu juhla-kuntoon ennen por-

Monen puutarhan kukkatarha on rakennuksiin verrattuna nuori, mutta lajeiltaan perinteinen. Joissakin puutarhoissa käydään myös täimikauppaa.

Vuosisien kerrostumien alta esiin kaivetulla mukulakivipihaalla elivät aikoinaan Kristiinankaupungin keskustan viimeiset lehmät.

Komeat, punaieiksi maalatut piharakennusrivistöt rajaavat vanhoja pihapiirejä.

kukin luonnossamme harvinainen siperiankärhkö (*Clematis alpina* subsp. *sibirica*).

Monen puutarhan perinteiset kasvivalinnat liittävät uudet istutukset historiallisiin rakennuksiin. Koristeelliset luonnonkasvit sekä perinneperennat, kuten oransseina hehkuvat unikot (*Papaver*) ja kukista raskaat pionit (*Paeonia*), löytyvät lähes joka pihalta, vaikka pihat muuten olisikin rakennettu nykyajan tyyliin. Muutoksia ovat kokeneet myös monet piharakennukset, kun vanhat venevat, navetat ja aitat on muokattu sopivampaan käyttöön vaikkapa saunoiksi tai vierasmajoiksi.

Kristiinankaupungin Avoimet Portit -tapahtuma

12.–13.6. kello 10–18.

Lisätietoja www.kristiinankaupunki.fi > Matkailijalle.

Lähde: Lebellin kauppiasantalo

Kristiinankaupungissa (2002).